

سازمان حفاظت محیط زیست
معاونت آموزش و مشارکت

های مردمی

ریاست جمهوری

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۷/۰۴

شماره: ۱۴۰۱ / ۶۰۰ / ۲۱۰۹۷

پیوست: دارد

به نام خدا

ساله محیط زیست یا حفظ منابع طبیعی، برای ما ساله ای تجلّاتی و درجه دویست: یک ساله حیاتی است. (مقام معظم

رهبری)

توسعه فرع بر محیط زیست است (دکتر رزمی - ریاست محترم جمهوری)

مدیران کل محترم حفاظت محیط زیست استان ها
موضوع: شیوه نامه ایجاد، توسعه و راه اندازی "خانه محیط زیست"

باسلام واحترام؛

نظریه ضرورت ایجاد بستر لازم برای فرهنگ سازی در حوزه محیط زیست و تلاش برای تحقق شعار مردمی سازی امور محیط زیستی، با هدف بهره گیری از ظرفیت آحاد جامعه برای حفاظت محیط زیست، تجمیع امکانات و ظرفیت های سازمانی نظیر مراکز بازدیدکنندگان، موزه های تاریخ طبیعی، کتابخانه ها، دفاتر تشکل های مردم نهاد و ... در مراکز استان ها، شهرستان ها، روستاها و مناطق تحت مدیریت در قالب "خانه محیط زیست"، یکی از مهمترین برنامه های حوزه آموزش و مشارکت های مردمی می باشد، تا ضمن حضور اقشار مختلف مردم در خانه محیط زیست، حسب ضرورت ها و مقتضای هر گروه از مخاطبان، آموزش های لازم با محتواهای اثربخش و متناسب ارایه گردد و پس از شکل گیری گفتمان مشترک، زمینه فعالیت های مشارکت محور فراهم آید.

این مهم در دومین نشست منطقه ای مدیران کل حفاظت محیط زیست استان ها که با محوریت آموزش و مشارکت مردمی در استان اردبیل تشکیل شد، مطرح گردید و ضمن بررسی، مورد تصویب قرار گرفت

تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید حکیم، بین شیخ فضل ا... و یادگار امام، پارک طبیعت پردیسان تلفن ۴۲۷۸۱۰۰۰
آدرس اینترنتی: www.doe.ir پست الکترونیکی: info@doe.ir صندوق پستی: ۷۲۸۲-۱۴۱۵۵

ورود به دبیرخانه

اداره کل حفاظت محیط زیست استان اصفهان

شماره: ۸۰۳۱۵ / ۱۴۰۱ / ۹

تاریخ: ۱۴۰۱ / ۷ / ۷

های مردمی

(پیوست یک)، همچنین نظر به اهمیت آن در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۹ شورای محترم معاونین سازمان با حضور معاون محترم رئیس جمهور و ریاست سازمان نیز ارایه شد که با ملاحظاتی به تصویب رسید (پیوست دو)، ضمن اینکه در نشست روسای آموزش و مشارکت‌های مردمی سراسر کشور در مشهد مقدس، نیز ابعاد مختلف ایجاد و بهره‌برداری از خانه محیط‌زیست تشریح و تبیین گردید.

لذا به منظور هماهنگی برای اجرایی شدن طرح مذکور، ضمن تاکید بر برخی نکات حائز اهمیت به شرح ذیل، به پیوست شیوه‌نامه ایجاد، توسعه و راه‌اندازی "خانه محیط‌زیست" برای استحضار و اقدام لازم ارسال می‌گردد.

- در گام نخست برای راه‌اندازی خانه محیط‌زیست، هیچگونه گسترش تشکیلاتی نخواهیم داشت و از امکانات موجود سازمان (ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان‌ها) استفاده خواهد شد و احیای امکانات موجود با کاربری آموزشی - فرهنگی مدنظر می‌باشد.

- حسب توافقات انجام شده تجهیز "خانه محیط‌زیست" نیز از محل اعتبارات سازمانی و همچنین اعتبارات صندوق ملی محیط‌زیست انجام خواهد شد.

- پس از راه‌اندازی و تثبیت خانه محیط‌زیست در هر منطقه، حسب موقعیت، نوع مالکیت و فعالیت‌ها، با همکاری صندوق ملی محیط‌زیست برای پایداری و خودگردانی آن نیز برنامه ریزی خواهد شد.

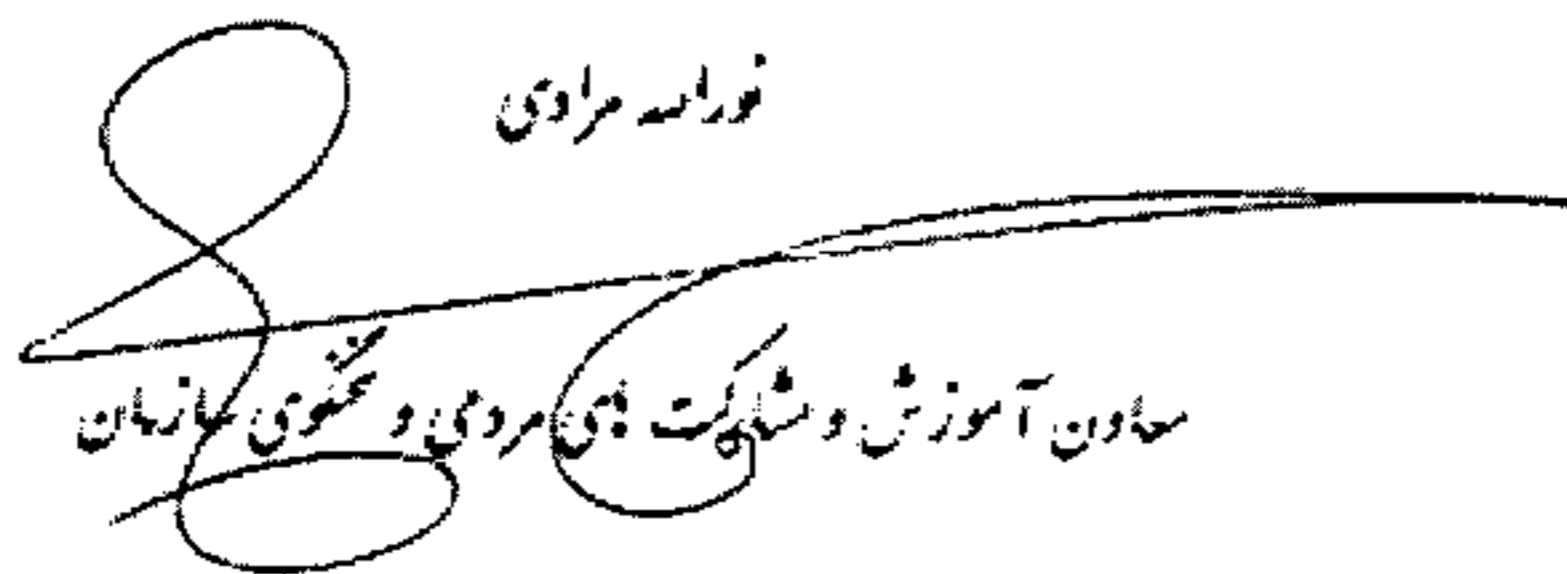
- واگذاری مدیریت خانه محیط‌زیست به فعالان حوزه محیط‌زیست نیز قابل انجام است و البته باید در تعیین فرد یا افراد مورد نظر می‌بایست دقت لازم بعمل آید و حتماً ضمن رعایت شرایط عمومی و اختصاصی مرتبط، مجوزهای مربوطه از دستگاه‌های نظارتی، با محوریت اداره کل حراست سازمان اخذ گردد.

- برای ایجاد و گسترش خانه محیط‌زیست حتماً از ظرفیت آموزش و پرورش، کانون‌های پرورش فکری کودکان، فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، مساجد و... می‌بایست استفاده کرد.

بای مردمی

- از نظر تعداد نیز انتظار می‌رود تا پایان سال جاری، در هر مرکز استان حداقل یک خانه محیط زیست و در هر یک از شهرستان‌ها: حداقل یک خانه محیط زیست در ناحیه شهری و یک خانه محیط زیست در یک یا دو روستای منتخب شهرستان ایجاد و راه اندازی شود و بلافاصله گزارش اقدامات انجام شده به دفتر مشارکت‌های مردمی و مسئولیت اجتماعی سازمان ارایه گردد.

نورانه مرادی

معاون آموزش و مشارکت بای مردمی و محفوفی سازمان

رونوشت :

جناب آقای دکتر سلاجقه معاون محترم رئیس جمهور و ریاست سازمان.
جناب آقای انجم شعاع معاون محترم توسعه مدیریت ، حقوقی و امور مجلس
جناب آقای اکبری معاون محترم محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی
جناب آقای ذوالجودی معاون محترم محیط زیست دریایی و تالاب ها
جناب آقای حشمتی سرپرست محترم معاونت محیط زیست انسانی
جناب آقای برادران نصیری مشاور محترم رئیس و سرپرست دفتر ریاست و امور استنها
جناب آقای زاده علی بنام سرپرست محترم حراست
جناب آقای قاسمی زانیانی رئیس محترم مرکز برنامه ، بودجه ، فناوری اطلاعات ، بازرسی و مدیریت عملکرد
جناب آقای موسوی مدیرکل محترم دفتر مشارکت های مردمی و مسئولیت اجتماعی
جناب آقای نقیلو مدیرکل محترم دفتر روابط عمومی و امور رسانه
جناب آقای انجم شعاع مدیر عامل محترم و نائب رئیس هیات مدیره صندوق ملی محیط زیست

بسمه تعالی
شیوه نامه ایجاد، توسعه و راه اندازی
"خانه محیط زیست"

مقدمه

محیط زیست در جوامع امروزی به یک موضوع پرچالش اجتماعی با ماهیت پیچیده، چندوجهی، و دارای دامنه تاثیرات وسیع بدل شده است، که مدیریت آن به مشارکت گسترده و همه جانبه تمامی گروه های اجتماعی و در نهایت به **مردمی سازی محیط زیست** نیاز دارد. به عبارتی می توان گفت بدون جلب مشارکت هدفمند و اثربخش مردم؛ دولت ها امکان مدیریت مطلوب امور محیط زیستی را ندارند. فراهم نمودن بسترهای قانونی، حمایت های حقوقی، آموزش و توانمندسازی، تأمین حداقل امکانات کالبدی و سخت افزاری و ساماندهی فعالیت ها از جمله الزاماتی اساسی **جلب مشارکت مردم** هستند. اما یکی از مولفه های اساسی که در ایجاد و رشد انگیزه مشارکت برای مردم بسیار تعیین کننده است، **تقویت هویت های محلی** است. ایجاد و تقویت هویت های محلی را در مقیاس جغرافیایی استان، شهرها، محلات شهری و روستایی می توان تعریف کرد. هویت های محلی می تواند تعلق خاطر را در مردم محلی نسبت به آن منطقه تقویت کند و با ساماندهی روابط ساکنان اصلی آن منطقه، به جلب مشارکت برای مدیریت امور اجتماعی، فرهنگی، و اقتصادی آن منطقه کمک کند. "**خانه محیط زیست**" با مفهوم محل حضور مردم (در قیاس با اداره که دولتی است)، به دنبال تحقق شعار متعالی "**محیط زیست مردم پایه، هوشمند و فناورانه**" است، که می تواند با ایجاد فضایی فرهنگی و پرنشاط، موجبات حضور آگاهانه، داوطلبانه و موثر مردم در عرصه محیط زیست را فراهم نموده و به ایجاد زمینه مدیریت محلی حفاظت و بهسازی محیط زیست کمک کند. بی تردید مشارکت و هم افزایی برنامه محور همه گروه های ذینفع دولتی و غیردولتی می تواند زمینه ساز ایجاد، توسعه و تداوم فعالیت اثربخش این خانه ها بوده و آنها را در مسیر تکامل و خودکفایی کامل قرار دهد.

این دستورالعمل با ساختاری ساده به دنبال آن است رویه واحدی برای تأسیس "**خانه محیط زیست**" در سراسر کشور ایجاد کند. با توجه به ضرورت شکل گیری سریع این مجموعه اجتماع محور، در نظر است ابتدا این نهاد، با بهره گیری و **تجمیع ظرفیت های** فرهنگی ادارات کل حفاظت محیط زیست استان و شهرستان نظیر مراکز بازدیدکنندگان، بخش نمایشگاهی موزه های تاریخ طبیعی، کتابخانه ها، مراکز تشکل های محیط زیست و ... پایه گذاری شود، اما به تدریج با حضور و مشارکت سایر دستگاه های اجرایی، آموزش و پرورش، شهرداری ها، دهیاری ها و ... این مراکز گسترش یافته و به تدریج با کنشگری شهروندان، تشکل ها، فعالان محیط زیست و بویژه نیروهای تسهیلگر محلی تربیت شده، مدیریت اجرایی این خانه ها نیز به مردم واگذار خواهد شد.

۱- تعریف:

- خانه محیط‌زیست یک نهاد اجتماع‌محور محلی است که در آن مجموعه‌ای از کارگزاران و ذینفعان دولتی و غیردولتی محیط‌زیست زیر یک سقف مشترک گرد هم می‌آیند و برای حفاظت و بهسازی محیط‌زیست، با محوریت ارتقای فرهنگ محیط‌زیست، استان، شهر و روستای خود برنامه‌ها و تدابیر مناسب و اثربخش را اتخاذ و اجرا می‌کنند.
- خانه محیط‌زیست محلی است برای مردمی‌سازی فعالیت‌های محیط‌زیستی و دعوت از عموم مردم و مسئولین برای شناخت محیط‌زیست و مشارکت در اجرای برنامه‌های محیط‌زیستی.

۲- اهداف

- اهداف کلان:

ارتقای فرهنگ حفاظت محیط‌زیست و دستیابی به محیط‌زیست مطلوب.

- اهداف جزئی:

- مردمی‌سازی امور محیط‌زیستی و تقویت رویکرد اجتماعی محیط‌زیستی.
- گردهم آوردن و هم‌افزایی ظرفیت فرهنگی دستگاه‌های دولتی، نهادهای حاکمیتی، تشکل‌های مردم نهاد و دیگر فعالان و علاقه‌مندان محیط‌زیست.
- آموزش همگانی، اثربخش و میدانی گروه‌ها و مخاطبان اثرگذار اجتماعی اعم از دولتی، غیردولتی و آحاد جامعه.
- نهادینه‌سازی رفتار شهروندی و جلب مشارکت آنها و ایجاد و توسعه مهارت‌ها برای حفظ محیط زیست.
- ترویج روش‌ها و فناوری‌های نوین و بومی‌سازی شده مدیریت اجتماعی محیط‌زیست.

۳- حوزه جغرافیای فعالیت:

- "خانه محیط‌زیست" در مرکز استان به عنوان خانه محیط‌زیست استان، در سطح شهرها به عنوان خانه محیط‌زیست شهر و در روستاها به عنوان خانه محیط‌زیست روستا فعالیت می‌کنند. (در محلات شهری خانه محیط‌زیست با عنوان "خانه محیط‌زیست محله" به عنوان یک شعبه خانه محیط‌زیست شهر می‌تواند فعالیت کند).

۴- ارکان ، ساختار و مدیریت

- خانه محیطزیست در استان تحت مسئولیت مدیرکل حفاظت محیطزیست استان و در شهرستان، شهر و روستا تحت مسئولیت رییس اداره یا نمایندگی محیطزیست شهرستان اداره می‌شود.
- مدیر محیطزیست می‌تواند حسب مورد مدیریت اجرایی خانه‌ی محیطزیست را به یکی از فعالان محیطزیست واگذار نماید.
- محل استقرار خانه محیط زیست می‌تواند بخشی از محیط اداری ساختمان‌های دولتی محیط زیست، استانداری‌ها، فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، مدارس، کانون‌های پرورش فکری کودکان، مساجد و ... باشد.
- بخش نمایشگاهی موزه تاریخ طبیعی، کتابخانه، فضای آموزشی با تجهیزات سمعی و بصری، فضایی برای نمایش فیلم، سینمای رو باز و محلی برای اجرای تئاتر از بخش‌های حایز اهمیت خانه محیطزیست محسوب می‌گردند.
- مدیریت محیطزیست می‌بایست فضایی در خانه محیطزیست را به استقرار و فعالیت تشکل‌های مردم نهاد دارای مجوز، اختصاص دهد.
- استقرار خانه محیطزیست در محیط‌های فرهنگی و تفرجگاهی بسیار مطلوب است، به‌نحوی که استفاده از بستر اجتماعی با نشاط، براثربخشی فعالیت ترویجی خواهد افزود.

۵- حوزه‌های فعالیت

- آموزش و ایجاد شناخت و ارتقای سطح آگاهی‌ها و مهارت‌ها در حوزه محیط زیست برای اقشار مختلف جامعه شامل: روحانیون، مدیران و کارکنان دولتی، اصناف، کشاورزان، صاحبان صنایع، دانش‌آموزان، معلمان، زنان، عشایر و...
- اجرای فعالیت‌های مشارکت محور در حوزه های مختلف محیط زیستی شامل: حفظ تنوع زیستی و حیات وحش، اطفای حریق، پسماند و بازیافت، آلاینده‌ها، انرژی، آب، اقتصاد سبز، معیشت پایدار و...
- جلب مشارکت خیرین و ترویج فرهنگ وقف محیطزیستی برای اجرای برنامه‌های حفاظت و بهسازی محیطزیست.
- زمینه‌سازی، ترویج و ایجاد بستر مناسب برای توسعه کمی و کیفی تشکل‌های مردم نهاد محیطزیست و ترویج مسئولیت‌پذیری اجتماعی محیطزیست.
- تشکیل کمیته‌های تخصصی حسب موضوعات و چالش‌های محیط زیستی هر منطقه و بهره‌گیری از مشاوره و نظرات کارشناسی فعالان و صاحب‌نظران عرصه محیط زیست.

۶- مدت فعالیت

- مدت فعالیت خانه محیط زیست نامحدود خواهد بود.

۷- امکانات و تجهیزات

- فضای آموزشی با تجهیزات سمعی و بصری لازم.
- فضایی برای نمایش فیلم، سینمای رو باز و محلی برای اجرای تئاتر.
- فضایی برای استقرار فعالان و تشکل های مردم نهاد.
- موزه تاریخ طبیعی.
- کتابخانه.
- سالن اجتماعات.
- سایر امکانات حسب مورد.

۸- تأمین منابع و پایداری

- منابع مالی خانه محیط زیست از محل اعتبارات سازمان حفاظت محیط زیست و ادارات کل در سراسر کشور تامین خواهد شد.
- استفاده از منابع سایر دستگاه های اجرایی خصوصا دستگاه هایی که محل خانه محیط زیست را تامین نموده اند، بلامانع و بعضاً "اجتناب ناپذیر می باشد.
- استفاده از کمک های خیرین، وقف و سایر منابع در قالب مسئولیت اجتماعی با رعایت ضوابط و مقررات بلامانع می باشد.
- استفاده از اعتبارات صندوق ملی محیط زیست و تسهیلات صندوق حسب مورد.
- برنامه ریزی برای خودگردانی خانه محیط زیست با بهره گیری از ظرفیت صندوق ملی محیط زیست.

۹- نشان و لوگو

- تابلو و لوگوی خانه محیط‌زیست به صورت متحدالشکل در سراسر کشور در قالب مدل های ذیل مورد بهره برداری قرار خواهد گرفت.

- توضیحات

دایره بزرگ که یک سمتش کم‌رنگ و سمت دیگرش پررنگ است نشانه کره زمین است. با محتویاتی به شرح ذیل: در سمت چپ لوگو و در داخل بستر زمین انسان دیده می‌شود که سر او و دستانش از زمین بیرون است. سر انسان به سمت برگ که نماد گره زمین است نظاره می‌کند و پای او در مقابل راهپایی قرار دارد که همگی به هم رسیده و پس از طی مسیری با فراز و نشیب و پیچ و خم به سوی برگ که نماد محیط‌زیست است ختم می‌شود. همچنین دایره کوچک بالای لوگو نمادی از خورشید هم هست که در تعامل مستقیم بعنوان منبع همه انرژی‌ها برای برگ (محیط‌زیست) زمین و انسان دیده می‌شود.